

راهنمای جامع سیستم یکپارچه کتابخانه دیجیتال آذرسا

به کوشش:

محمّد علی زرگری

دکتر مهدی طاهری

عضو هیأت علمی - دانشگاه علامه طباطبائی

منیره قاسمی

المسألة ١٠٠:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات سر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شایک:

وضعیت فهرست نویسی:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیوئی:

شماره کتابشناسی ملی:

۴۵۲-۱۴۳

راهنمای جامع سیستم یکپارچه کتابخانه دیجیتالی آذرسا

به کوشش:

محمّد علی: نوری، دکتر سید مهدی طاهری، منیره قاسمی

به سفارش: تابخار مرکز دانشگاه علامه طباطبائی

شابک: ۳-۱۷۱-۹۶۴-۹۷۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

سرور استار: نازیلا فرمانی انوشه صفحه‌آرا: فاطمه حسینی

طراح جلد: غلامرضا ترکیبی ناظر فنی: رضا دنیوی

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی؛ تهران، بزرگراه شهید همت،

دهکده المپیک، میدان ورزش

تلفن مرکز انتشارات: ۴۴۷۳۷۶۵۵ صندوق پستی: ۱۵/۱۵/۱۴۸۷

چاپ اول ۱۳۹۵ شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیشگفتار

کتاب پیش‌رو، راهنمای جامعی است برای استفاده از سیستم نرم‌افزاری کتابخانه دیجیتال آذرسا که برای درک بهتر خوانندگان از بخش‌ها و قابلیت‌های معرفی شده، مثال‌ها و نمونه‌های گوناگونی را ارائه نموده است. ویژگی‌ها، امکانات، و خدمات گسترده‌ای که در نرم‌افزارهای کتابخانه‌های دیجیتال برای مدیریت، و تسهیل و تسریع دسترسی به اشیای محتوایی (منابع اطلاعاتی) طراحی شده، شکل پیچیده‌ای به این نرم‌افزارها داده است، و تهیه راهنمایی جامع که بتواند به کاربران این نرم‌افزارها کمک کند، ضروری می‌نماید. انگیزه تدوین کتاب حاضر، پاسخگویی به این نیاز، به ویژه بر اساس بازخوردهای کاربران کتابخانه دیجیتال دانشگاه علامه طباطبائی بوده است. تمامی نمونه‌های ارائه شده در کتاب که در قالب تصویر می‌باشند، از محیط کتابخانه دیجیتال دانشگاه علامه طباطبائی تهیه شده‌اند. بنابراین بازنمونی از محیط واقعی یک کتابخانه دیجیتال است که از سیستم نرم‌افزاری یاد شده استفاده می‌کند. مخاطبان اصلی این کتاب، جامعه کاربران نهایی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی هستند که برای تأمین نیاز اطلاعاتی خود به این سیستم‌های اطلاعاتی مراجعه می‌کنند. با این وجود برای کتابداران شاغل در بخش‌های ارائه‌دهنده خدمات کاربری نیز مناسب خواهد بود. به منظور معرفی بیشتر قابلیت‌ها و ویژگی‌های سیستم، توضیح علمی آن قابلیت یا ویژگی مد نظر بوده است. بدین ترتیب، اثر حاضر سوای از راهنمایی استفاده از سیستم نرم‌افزاری، به جنبه علمی خدمات نرم‌افزارهای کتابخانه‌های دیجیتال پرداخته است. در پایان لازم

می‌دانم، از همکاران گرامی جناب آقای محمدعلی زرگری، کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی کتابخانه مرکزی، که ایده اصلی و بیشتر زحمات تدوین اثر را به عهده داشتند، و سرکار خانم منیره قاسمی، کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی کتابخانه مرکزی که ویرایش و تکمیل اثر را انجام دادند، قدردانی نمایم. امید است این اثر برای تمامی علاقه‌مندان و استفاده‌کنندگان خدمات کتابخانه‌های دیجیتال مفید باشد (انشاءالله).

دکتر سید مهدی طاهری

عضو هیئت علمی و رییس کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد

دانشگاه علامه طباطبائی

www.ketab.ir

فهرست

۱	مقدمه
۲	تعریف کتابخانه دیجیتالی
۲	اهداف کتابخانه دیجیتالی
۲	ویژگی های کتابخانه های دیجیتالی
۳	طراحی و ایجاد نخستین کتابخانه دیجیتالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۳	استفاده از سیستم کتابخانه دیجیتالی
۴	شرایط استفاده از کتابخانه دیجیتالی
۵	آشنایی با قابلیت های سیستم جستجو و بازیابی اطلاعات کتابخانه
۷	سیستم جستجو
۷	جستجوی ساده (سریع)
۱۰	جستجوی فراگیر (یکپارچه)
۱۶	امکان جستجوی ساده در بخش های دیگر سیستم
۱۶	مراحل جستجوی ساده

۲۶	جستجوی پیشرفته.....
۲۸	مراحل جستجوی پیشرفته.....
۳۴	جستجو با عملگر AND.....
۳۷	جستجو با عملگر OR.....
۴۰	جستجو با عملگر NOT.....
۴۲	جستجوی فازی.....
۵۰	جستجوی عبارتی.....
۵۳	جستجوی مجاورتی.....
۵۴	کوتاه سازی.....
۵۴	جستجوی تمام متن.....
۵۵	جستجوی ساده تمام متن.....
۵۵	جستجوی پیشرفته تمام متن.....
۵۹	مشاهده یک منبع متنی.....
۶۲	جستجوی منابع دیجیتالی «عکس، صوت، فیلم و متن».....
۶۳	جستجوی عکس.....
۶۴	جستجوی پیشرفته عکس.....
۶۸	جستجوی صوت.....
۷۲	جستجوی فیلم.....
۷۶	جستجوی متن.....
۷۹	جستجوی همه منابع دیجیتالی.....
۸۱	سیستم مرور.....
۸۸	فرآیند جستجو و مشاهده متن کامل پایان نامه ها و طرح های تحقیقاتی.....
۹۴	فرآیند جستجو و دانلود سایر منابع الکترونیکی.....

۱۰۶	 کتابخانه شخصی
۱۰۶	 ایجاد و ویرایش گروه‌های موضوعی کتابخانه شخصی
۱۰۸	 افزودن مدارک به کتابخانه شخصی
۱۰۸	 قابلیت‌های مختلف مدیریت مدارک در کتابخانه شخصی
۱۰۹	 افزودن مدرک مورد نظر به کتابخانه شخصی
۱۱۳	 افزودن به گروه
۱۱۸	 تازه‌های کتابخانه دیجیتالی
۱۱۸	 اصطلاح‌نامه
۱۲۵	 نحوه ثبت‌نام کاربران کتابخانه دیجیتالی
۱۲۹	 ارسال درخواست عضویت
۱۳۲	 ویرایش اطلاعات و تغییر رمز عبور توسط کاربر
۱۳۳	 میز مرجع الکترونیکی (مجازی)

مقدمه

فن آوری های جدید دستاوردهای بزرگی را برای استفاده در همه جنبه های زندگی فردی و اجتماعی به ارمغان آورده است. در عرصه فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی نیز تلاش های گفتمانی به مدد فن آوری های نوین رخ داده است و با قاطعیت می توان پیشینی کرد که این تحولات با سرعت و دامنه بیشتری تداوم خواهد داشت. اکنون بیشتر سازمانهایی که فعالیت آموزشی و پژوهشی دارند و برای پشتیبانی این فعالیتها بخشی را با نام کتابخانه یا مرکز اطلاع رسانی ایجاد کرده اند، تلاش دارند تا از فن آوری های جدید به طور جدی استفاده کنند. طراحی و ایجاد کتابخانه دیجیتال در بسیاری از سازمانها و مؤسسات در همین راستا صورت می گیرد. در واقع، تشکیل مجموعه های دیجیتالی و سازمان دهی اشیای دیجیتالی رویکرد تازه ای است که می تواند ارزش افزوده برای سازمان یا موسسه به ارمغان آورد. زمانی که حجم بزرگی از اطلاعات در فضای کوچکی ذخیره و سازمان دهی شود، صرفه جویی مالی و مکانی چشمگیری ایجاد شده و در نتیجه باعث ارزش افزوده شده است. همچنین، با فراهم ساختن دسترسی راه دور انواع منابع برای کاربران و پژوهشگران و نیز فراهم ساختن انواع خدمات دیجیتالی، می توان دریافت که صرفه جویی بزرگی در وقت کاربران و پژوهشگران به وجود آمده و این امر خود ارزش افزوده به دنبال خواهد داشت. مزیت بزرگ دیگری که کتابخانه های دیجیتالی به همراه دارند، توسعه دسترسی از وضعیت «دسترسی محلی» به وضعیت «دسترسی جهانی» است. به بیان دیگر، منابع اطلاعاتی کتابخانه های دیجیتالی در سطح جهانی در دسترس اند و همه افراد قادرند به آنها دسترسی داشته باشند. این وجه دیگری از ارزش افزوده تلقی می شود. به این ترتیب، می توان امیدوار بود که کتابخانه های دیجیتالی که خود از دستاوردهای فن آوری های جدید به شمار می آیند باعث افزایش دسترسی به اطلاعات و در نتیجه رشد تحقیقات، از جمله در عرصه فن آوری های جدید شده و ارزش

۲. راه‌های جامع سیستم یکپارچه کتابخانه دیجیتال آذرسا
واقعی خود را بیشتر نمایان کنند.

تعریف کتابخانه دیجیتال

کتابخانه‌های دیجیتال سازمان‌هایی هستند که در آن‌ها کارکنان متخصص به انتخاب، سازمان‌دهی و کمک برای دسترسی فکری به منابع اطلاعاتی می‌پردازند و فرایند تفسیر، توزیع، حفاظت از یکپارچگی اطلاعات دیجیتال و نیز اطمینان از وجود مجموعه‌ای از آثار دیجیتال در مدت زمان طولانی مورد توجه قرار می‌گیرد تا از این طریق بتوان منابع اطلاعاتی دیجیتال را با سرعت و از لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه برای استفاده یک جامعه کاربران یا مجموعه‌ای از جوامع در دسترس قرار داد.

اهداف کتابخانه دیجیتال

- گردآوری، ذخیره و سازمان‌دهی اطلاعات و دانش به شکل دیجیتال
- کمک به انتقال مقرون به صرفه و کارآمد اطلاعات (صرفه جویی در هزینه و زمان استفاده کنندگان)
- تأثیر قابل توجه در سرمایه‌گذاری بر فن آوری ارتباطی و ارتباطی
- ارتباطات قدرتمند و همکاری بین جوامع پژوهشی، بازرگانی، حکومتی و آموزشی
- استفاده از فرصت‌های آموزشی مادام‌العمر
- دسترس‌پذیر ساختن منابع کمیاب و نایاب
- حفاظت از منابع آسیب‌پذیر

ویژگی‌های کتابخانه‌های دیجیتال

- کتابخانه‌های دیجیتال، وجه دیجیتال کتابخانه‌های سنتی هستند که مجموعه‌های دیجیتال و سنتی یعنی مواد الکترونیکی و کاغذی را دربر می‌گیرد.
- کتابخانه‌های دیجیتال هم به مهارت کتابداران و هم مهارت دانشمندان کارآمد رایانه احتیاج دارد.
- در کتابخانه‌های دیجیتال فاصله میان جویندگان و پدیدآورندگان تقریباً به صفر می‌رسد.